

Stališče NČR DNS in SNS

Novinarsko častno razsodišče, skupni organ Društva novinarjev Slovenije in Sindikata novinarjev Slovenije (v nadaljevanju NČR), v sestavi Ranka Ivelja (predsednica), Gojko Bervar (podpredsednik), Nina Jerman, Davorin Koron, Nada Ravter, Mario Belovič, Jernej Rovšek, Lea Širok (člani), je na seji 9. decembra 2014 v primeru Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije proti novinarju Bojanu Mordu (TIPK TV) in Televiziji TIPK TV ugotovilo, da novinar ni kršil Kodeksa novinarjev Slovenije.

Primer: Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije proti novinarju Bojanu Mordu (TIPK TV) in Televiziji TIPK TV.

Zveza društev gluhih in naglušnih Slovenije (v nadaljevanju pritožnik) je pritožbo vložila preko Odvetniške družbe Mramor Sorta in Holec, novinarja pa zastopa Odvetniška pisarna Zidar Klemenečič.

Pritožnik novinarju očita, da je v prispevkih, v katerih je poročal o zapletu pri volitvah predsednika Športne zveze gluhih Slovenije, ki jih je komercialna televizija TIPK TV 6. in 19. marca 2014 objavila v rubriki Politika, kršil 3., 5., 24. in 26. člen Kodeksa novinarjev Slovenije (v nadaljevanju kodeksa).

Pritožnik navaja, da je poglobitveni razlog za pritožbo zoper novinarja in televizijo TIPK TV domnevni konflikt interesov. Kot pojasnjuje, je Bojan Mord novinar in odgovorni urednik TIPK TV, obenem pa tudi zakoniti zastopnik družbe TIPK d.o.o. in s tem TIPK TV, ki je objavljala domnevno sporne prispevke. Družba TIPK d.o.o. se poleg televizijske dejavnosti ukvarja tudi s produkcijo in je pripravila video predstavitev celjskega kandidata za predsednika Športne zveze gluhih Slovenije (v nadaljevanju ŽZGS) Damjana Šebjana. Pritožnik še dodaja, da sta TIPK d.o.o. in TIPK TV ena pravna oseba, ki jo v celoti obvladuje Bojan Mord.

Novinar naj bi kršil 3. člen (Novinar mora pri objavljanju informacij, ki vsebujejo hude obtožbe, pridobiti odziv tistih, ki jih te informacije zadevajo, praviloma v istem prispevku, sicer pa takoj, ko je mogoče. Enako mora storiti tudi, ko povzema hude obtožbe iz drugih medijev ali arhivov. Če novinar odziva ni mogel pridobiti, mora to javnosti pojasniti.), ker v omenjenih prispevkih ni pridobil odziva vpletenih. V primerih, ko je odziv pridobil, pa naj bi že z vprašanji namigoval, da so predstavniki ZDGNS dopustili nezakonito ravnanje, ni pa povedal, kaj konkretno naj bi bilo nezakonito. Vtis nekakšne nezakonitosti naj bi denimo ustvaril z navedbama: "Predsednika ZDGNS Mladena Veršiča smo vprašali, zakaj ni v njegovem interesu, da se v javnosti razčistijo sumi, ki letijo na Roberta Žlajpaha v zvezi s financiranjem video vizije" in "Videti je, da Športna zveza gluhih Slovenije nima interesa, da bi javnosti razblinila sum o tem, ki zdaj visi nad njim. Od izvolitve do danes je minilo že dvajset dni, odkar se temu izogiba". Gre za pavšalne zaključke, pojasnjuje pritožnik, ki jih je novinar oblikoval na podlagi govoric Damjana Šebjana in Aleša Peperka, predsednika DGNC. Prav njima naj bi novinar namreč tudi posvetil sporno oddajo, čeprav naj bi bil z obema v posredni poslovni navezi, ker naj bi za predsedniškega kandidata ŽZGS Šebjana

pripravil video predstavitev.

Tretji člen kodeksa naj bi kršil tudi v 11. rubriki 'Politika' z navedbo: "Pri preverjanju pogojev kandidata Damjana Šebjana po našem mnenju tako strokovni delavec ŠZGS Anton Petrič kot sekretar ZDGNS Matjaž Juhart na sekretariatu ŠZGS 28. januarja 2014 nista opravila svoje službene obveznosti, ker nista preverila, ali vsi kandidati izpolnjujejo pogoje, med drugim tudi, ali so vsi kandidati vpisani v evidenco članov društva." Pritožnik pojasnjuje, da iz nobenega akta ne izhaja takšna dolžnost navedenih oseb, temveč je za resničnost izjave o članstvu kandidata odgovorno društvo, ki ga prijavi.

Novinar naj bi kršil 5. člen (Ko novinar objavlja nepotrjene informacije, govorice ali ugibanja, mora na to opozoriti), ker v prispevkih ni izrecno opozoril, da objavlja nepotrjene informacije oziroma govorice ali ugibanja.

Peti člen naj bi kršil tudi z navedbo o tem, da Petrič in Juhart nista opravila svoje službene dolžnosti, ker pred glasovanjem o kandidatih za predsednika ŠZGS nista preverila, ali kandidati izpolnjujejo pogoje. Navedbo je Mord neutemeljeno podal kot nedvomno dejstvo in le na podlagi trditev Peperka in Šebjana, ni pa preveril, kaj o tem določajo predpisi.

Pritožnik še dodaja, da Pravilnik o delovanju ŠZGS (23. člen, 4. odstavek) med drugim določa, da mora biti kandidat za predsednika ŠZGS član društva, ki je predložilo njegovo kandidaturo. Za resničnost podatkov odgovarja društvo samo, v primerih dvoma v resničnost podatkov pa je merodajna uradna elektronska evidenca članstva. V konkretnem primeru je bilo na dan volitev prav s pomočjo elektronske evidence ugotovljeno, da Damjan Šebjan ni član nobenega društva. Ko so kandidata Šebjana s tem seznanili, je od kandidature tudi sam odstopil, zato nadaljnje dokazovanje članstva ni bilo več relevantno, meni pritožnik.

Novinar naj bi kršil tudi 24. člen (Če je novinar vpleten v dogodke, o katerih poroča, ali je v konfliktu interesov, mora to razkriti oziroma se mora kot novinar izločiti.) in 26. člen kodeksa (Da bi se novinar izognil dejanskim ali navideznim konfliktom interesov, se mora odreči darilom, uslugam, nagradam in drugim ugodnostim. Izogniti se mora delu zunaj novinarskega poklica, ki zmanjšuje njegovo verodostojnost ali verodostojnost novinarske skupnosti.), ker je po mnenju pritožnika preko oddaj Politika sprožil medijsko gonjo proti predstavnikom ZDGSN in ŠZGS. S tem naj bi se postavil v vlogo tožnika in rabsodnika, namesto objektivnega poročevalca. Kakšni interesi naj bi ga pri vodili, pritožniku ni znano, vsekakor pa to po njegovem kaže na konflikt interesov.

Novinar je odgovoril na pritožbo. V odgovoru zanika vse očitke, za zastopanje pa je pooblastil Odvetniško pisarno Zidar - Klemenčič (v nadaljevanju zastopnik).

Zastopnik v odgovoru pojasnjuje, da je novinar Bojan Mord direktor podjetja TIPK d.o.o., ki se poleg televizijske dejavnosti (TIPK TV) ukvarja tudi s produkcijo in sorodnimi dejavnostmi. Za medijsko poročanje, namenjeno gluhih in naglušnim, v slovenskem prostoru skrbita predvsem ZDGNS in TIPK TV. Ker TIPK TV za ZDGNS predstavlja konkurenco, pojasnjuje zastopnik, naj bi bil Mord ves čas izpostavljen pritiskom in neupravičenim očitkom glede svojega delovanja. Eden od takšnih pritiskov naj bi bila tudi pritožba na NČR. Mord in njegovo podjetje sta pomemben dejavnik za medijsko obveščeno javnost in obenem moteč za ZDGNS, še dodaja zastopnik. Pritožba pa naj bi bila namenjena zgolj diskreditaciji

stranke zastopnika in naj bi predstavljala še enega izmed “mnogih neprimernih poskusov” preprečitve njenega uspešnega dela. To ni koristno za svobodo izražanja, pojasnjuje zastopnik, ki jo je potrebno še toliko bolj varovati in spoštovati, ko gre za najbolj ranljive družbene skupine, v konkretnem primeru za gluhe in naglušne.

Zastopnik še dodaja, da se novinar Bojan Mord zaveda svoje odgovornosti in kot odgovorni urednik dosledno spoštuje Zakon o medijih (Zmed). Ob tem Mord poudarja, da prav z namenom uresničevanja pravice do svobode izražanja redno objavlja popravke pritožnika. To je naredil tudi ob pritožnikovem zahtevku za popravek navedb v 6. delu oddaje Politika, ki je vsebinsko povezana s pritožbo na NČR. In to kljub temu, da je bil, kot pravi, popravek deloma pomanjkljiv. Mordov namen pa ni namerno ustvarjati dvomov glede delovanja ZDGNS, kar mu očita pritožnik, temveč zainteresirano javnost seznaniti z vsemi pomembnimi podatki, da si lahko sama ustvari sliko o dogajanju.

Očitke, da je kršil 3. člen kodeksa, zavrača kot neutemeljene, saj je izjave nekaterih vpletenih vključil v oddaje, v večini primerov pa je bil pri iskanju odziva posameznih predstavnikov ZDGNS in ŠZGS neuspešen, kar dokazuje tudi s kopijami e-pošte. V primerih, ko izjave ni uspel dobiti, je novinar na to tudi jasno opozoril, svoje zaključke o dogajanju pa naj bi oblikoval na podlagi dokumentacije, s katero je razpolagal, in poizvedb pri pričah. V oddajah navedene informacije torej ne predstavljajo nepotrjenih informacij, govoric ali ugibanj.

Ob tem še dodaja, da je pritožnik med drugim zavrnil novinarjevo prošnjo za spremljanje seje za izvolitev predsednika ŠZGS, ki se je je hotel udeležiti, da bi lahko neposredno poročal o dogodku.

Novinar je prepričan, da tretjega člena ni kršil niti z navedbo, da predstavnika ŠZGS in ZDGNS pri preverjanju pogojev kandidata Damjana Šebjana nista opravila svoje službene obveznosti, ker nista pravočasno preverila, ali vsi kandidati izpolnjujejo pogoje, med drugim tudi, ali so vsi kandidati vpisani v evidenco članov društva.

Novinar prav tako meni, da ni kršil 5. člena kodeksa, saj njegova vprašanja vpletenim niso šla le v smeri namigov o domnevnih nepravilnostih. Ob tem poudarja, da je že način komunikacije z gluhi in naglušnimi drugačen. Kakor pojasnjuje, sam tudi poučuje na Zavodu za gluhe in naglušne Ljubljana in ima zato bogate izkušnje z načinom postavljanja vprašanj gluhim in naglušnim.

Poleg tega novinar kljub večkratnim poskusom z vprašanji sogovornikom v oddaji in preko e-pošte ni dobil odgovora glede financiranja video predstavitve novega predsednika ŠZGS. Novoizvoljeni predsednik Robert Žlajpah je v oddaji 11. februarja 2014 trdil, da je predstavitev financiral sam. Prvega marca je predsednik ZDGNS Mladen Veršič odgovoril, da osebno ni dovolil snemanja video predstavitve za Žlajpaha in da o tem ni bil obveščen. Iz zahtevka za popravek 6. marca 2014, pod katerega je podpisan Veršič, pa je razvidno, da je pritožnik obema kandidatom ponudil snemanje na ZDGNS. Zaradi nasprotujočih si izjav, pojasnjuje zastopnik, je novinar v prispevkih želel raziskati dejanski potek dogodkov.

Pritožnik je med drugim zavrnil tudi novinarjevo prošnjo za spremljanje volilne seje predsednika ŠZGS, da bi lahko neposredno poročal o dogodku.

Sklep: Novinar Bojan Mord ni kršil 3., 5., 24. in 26. člena Kodeksa novinarjev Slovenije.

Obrazložitev: NČR ugotavlja, da novinar ni kršil 3. člena z navedbo, da so predsednika ZDGNS Mladena Veršiča vprašali, “zakaj ni v njegovem interesu, da se v javnosti razčistijo sumi, ki letijo na Roberta Žlajpaha v zvezi s financiranjem video vizije”. Iz posnetka oddaje, shranjene v arhivu TIPK TV, in iz prepisa, priloženega pritožbi, je namreč razvidno, da je predsednik ZDGNS Veršič osebno odgovoril na to, in vrsto drugih vprašanj, s katerimi je novinar poskušal pojasniti ozadja volilne seje predsednika ŠZGS, na kateri so tik pred volitvami ugotovili, da eden od kandidatov ne izpolnjuje vseh pogojev, ker v elektronski evidenci ni bil vpisan kot član katerega od društev gluhih v Sloveniji. NČR zato meni, da je Veršič v daljšem intervjuju imel dovolj možnosti, da bi v oddaji razblinil domnevne sume o nezakonitem ravnanju predstavnikov ZDGNS in ŠZGS.

Novinar ni kršil 3. člena kodeksa niti z navedbo “Videti je, da Športna zveza gluhih Slovenije nima interesa, da bi javnosti razblinila sum o tem, ki zdaj visi nad njim. Od izvolitve do danes je minilo že dvajset dni, odkar se temu izogiba”. V deveti oddaji Politika je novinar predsednika ZDGNS Veršiča vprašal tudi glede financiranja video predstavitve kandidata Žlajpaha. Hotel je izvedeti, ali si je Žlajpah posnetek res plačal sam, kakor je trdil, in kakor je naredil njegov protikandidat Šebjan, ali pa morda držijo govornice, da ga je njemu plačala Zveza. Konkretnega odgovora ni dobil. V zaključku oddaje je zato napovedal, da bodo na TIPK TV zgodbo še naprej spremljali in sklenil, da je videti, “da Športna zveza gluhih Slovenije nima interesa, da bi javnosti razblinila sum o tem, ki zdaj visi nad njim” (nad Žlajpahom, op. NČR).

NČR ugotavlja, da 3. člena kodeksa ni kršil niti v 11. oddaji Politika, ko je navedel: “Pri preverjanju pogojev kandidata Damjana Šebjana po našem mnenju tako strokovni delavec ŠZGS Anton Petrič kot sekretar ZDGNS Matjaž Juhart na sekretariatu ŠZGS 28. januarja 2014 nista opravila svoje službene obveznosti, ker nista preverila, ali vsi kandidati izpolnjujejo pogoje, med drugim tudi, ali so vsi kandidati vpisani v evidenco članov društva.”, ker je odziv poskušal pridobiti pri vseh udeleženi, vendar je na intervju privolil le predsednik zveze Veršič.

Po mnenju NČR novinar ni kršil 5. člena, saj je objavljene informacije preveril pri več osebah, ki so bile prisotne na seji. Kaj se je dogajalo na sporni volilni seji, na kateri je Šebjan odstopil od kandidature predsednika ŠZGS, so novinarju opisali sogovorniki, in sicer predsednik ZDGNS, nekdanja predsednik in podpredsednik ŠZGS.

Petega člena ni kršil niti z navedbo, da predstavnika pritožnika (Petrič in Juhart) nista opravila svoje službene dolžnosti, ker pred glasovanjem o kandidatih za predsednika ŠZGS nista preverila, ali kandidati izpolnjujejo pogoje. NČR ugotavlja, da novinar navedbe ni podal kot nedvomno dejstvo, temveč kot komentar, ki ga je osnoval na dejstvu, da so pristojni šele na volilni seji ugotovili, da naj kandidat Šebjan ne bi izpolnjeval vseh pogojev.

Po mnenju NČR novinar ni kršil 24. člena kodeksa. Video predstavitev kandidata Šebjana ni bila del prispevkov, v katerih je poročal o volilni seji, prav tako predstavitve ni predvajala TIPK TV. Poleg tega je

novinar v 9. in 11. oddaji Politika na TIPK TV gledalkam in gledalcem razkril sodelovanje med njegovo družbo TIPK d.o.o. in kandidatom Šebjanom.

NČR ugotavlja, da novinar ni kršil 26. člena kodeksa. V tem primeru bi sicer lahko govorili o tem, da je bil novinar zaradi svojih prepletajočih se vlog lastnika in direktorja produkcijske in medijske družbe TIPK d.o.o. ter odgovornega urednika in novinarja televizije TIPK TV vsaj v navideznem konfliktu interesov. Poročal je namreč o dogodku, v katerega je bila vpletena oseba, ki ji je njegova družba pripravila video predstavitev za volitve za predsednika SZGS. Vendar je NČR mnenja, da je novinar s tem, ko je razkril poslovni odnos med TIPK d.o.o. in kandidatom SZGS, javnosti posredoval dovolj informacij, da si je o novinarjevem poročanju lahko ustvarila celovito sliko.

Obnova postopka: Postopek, ki je bil zaključen in sta bila po njem izdana rzsodba ali stališče NČR, se lahko obnovi na temelju predloga kateregakoli udeleženca v postopku. Udeleženec v postopku lahko zahteva obnovo postopka najpozneje eno leto od dne, ko je izvedel za nova dejstva in dokaze, ki lahko vplivajo na spremembo prvotno izrečene rzsodbe. O predlogu za obnovo postopka odloča NČR, ki mora ugotoviti, ali obstajajo utemeljeni razlogi za obnovo postopka. Ponovni postopek prav tako vodi NČR.

V Ljubljani, 16. decembra 2014

Ranka Ivelja, predsednica Novinarskega častnega rzsodišča